

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-115-124)

УДК 33.338.3

JEL Classification M21, O13, Q10

Олена Василівна Перепелюкова

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та безпеки бізнесу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
E-mail: lena.perepelukova@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-4047>

Ольга Володимирівна Попело

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: popelo.olha@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФРАСТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

У статті досліджено проблеми інфраструктурного розвитку сільських територій у період повоєнного відновлення. Обґрунтовано, що регіональні особливості інфраструктурного розвитку сільських територій залежать від низки факторів, які відрізняються залежно від географічного положення, соціально-економічних умов, природних ресурсів і культурних традицій. Досліджено стан регіонального розвитку за показником виробництва продукції сільського господарства, що дало змогу виокремити регіони лідери та регіони, які мають іншу спеціалізацію. Проаналізовано обсяги завданої шкоди в сільському господарстві за категоріями, визначено необхідні ресурси для відновлення територій в повоєнний період. Окреслено пріоритети відновлення та реконструкції сфери сільського господарства.

Ключові слова: інфраструктура; сільські території; сільський розвиток; регіональний менеджмент; екотуризм; агропромисловий комплекс; агропродовольча сфера; повоєнне відновлення.

Рис.: 3. Табл.: 1. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. Починаючи з 2014 року, коли в Україні було запроваджено процеси децентралізації владних повноважень, передбачалося удосконалення державної регіональної політики в напрямках створення ефективної політики для збалансованого розвитку територій держави. Особливістю децентралізації для розвитку територій є можливість розпорядження коштами на місцевому рівні, що сприяло більш ефективному перерозподілу бюджетних асигнувань залежно від конкретних потреб певної території. Так територіальні пріоритети є основою Державної стратегії регіонального розвитку на період 2021-2027 років [2]. Згідно з цією Стратегією в межах протидії кризовим явищам на територіях з особливими потребами, необхідно запроваджувати зміни у сфері регіонального законодавства щодо стимулювання розвитку територій. Такі напрями включають інструменти визначення типу територій, механізми стимулювання їхнього розвитку та моніторингу.

Окреслені заходи потребують пошуку нових алгоритмів щодо ідентифікації проблемних сільських територій на місцевому рівні з урахуванням державної підтримки. Особливої актуальності ці питання здобули після лютого

2022 року через масштабне вторгнення росії в Україну, що призвело до тимчасової окупації частини територій та значного пошкодження інфраструктури. Тому питання повоєнного відновлення територіального розвитку, особливо сільських територій на сьогодні є одним з пріоритетних завдань для України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою розвитку сільських територій присвячено праці багатьох вітчизняних учених, з-поміж яких можна виокремити роботи М. П. Бутка, Л. М. Газуди, В. М. Гейця, О. М. Бородіна, П. Т. Саблука, О. І. Павлова, М. О. Соколова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових публікацій з зазначеної тематики, питання визначення особливостей інфраструктурного розвитку сільських територій у повоєнний період відновлення потребує подальших досліджень та ґрунтовного аналізу.

Мета статті полягає у дослідженні регіональних особливостей інфраструктурного розвитку сільських територій у період повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні сфера сільського господарства перебуває в кризовому стані не тільки через погодні умови, але й через безпекову ситуацію, яка склалася в країні, знищення частини врожаю, замінування сільськогосподарських територій, що призвело до неможливості їх використання за призначенням. Такі негативні наслідки призвели до стримування розвитку сільських територій, що в подальшому може позначитися на їхньому інфраструктурному розвитку.

Незважаючи на негативний вплив військової агресії, сфера сільського господарства має певні проблеми, які впливають на ефективність її розвитку. До таких негативних явищ належить використання дешевої робочої сили у сфері зниження рівня собівартості продукції та послуг за рахунок неформальної зайнятості. Використання таких методів дозволяє знизити рівень вартості продукції з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності на міжнародному ринку, проте негативно позначається на якості персоналу галузі. Міжнародні сільськогосподарські виробники знижують вартість своєї продукції за рахунок інноваційного розвитку та модернізації обладнання, що позитивно впливає на продуктивність праці.

Виснаження природного потенціалу земельних ресурсів через їх неекологічне використання призводить до виснаження земельних площ. Низький рівень підприємницької активності через обмеженість можливостей працевлаштування місцевого населення призводить до диспропорцій та соціальної напруженості в регіонах. Низький рівень соціальної захищеності та забезпечення в більшості громад призводить до значного старіння населення сільських територій, відтоку молоді в більш великі агломерації або за кордон [7; 8]. Через такі міграційні потоки значно знижується кількість сільського населення, що ускладнює доступ до соціальної інфраструктури, транспортного та продовольчого забезпечення. Такі тенденції призводять до занепаду великої кількості сільських територій та в майбутньому до зниження

розвитку усього агропромислового комплексу. На регіональний менеджмент сільського розвитку впливає низка факторів, що пов'язані з географічним положенням, соціально-економічними умовами, природними ресурсами й культурними традиціями [1]. Розглянемо їх детальніше.

1. *Географічні особливості* впливають на розвиток інфраструктурного забезпечення, формування логістичних потоків, доступу до ринків збуту. Гірські території в цьому аспекті є більш фінансово витратними.

2. *Економічний потенціал аграрних територій* має свої особливості, які зумовлені специфікою галузі. Сільськогосподарські регіони потребують інфраструктури, яка підтримувала б виробничі процеси, включаючи зрошувальні системи, елеватори, склади, дороги для транспортування сільськогосподарської продукції та енергетичні мережі. Регіони з природними ресурсами (ліс, корисні копалини) мають потенціал для розвитку промислової інфраструктури, яка дозволяє ефективно використовувати ці ресурси й передбачає будівництво транспортних шляхів для експорту продукції та інфраструктуру для переробки сировини.

3. *Соціально-економічний стан територій* із високим рівнем урбанізації, які зазвичай мають кращий доступ до фінансових і людських ресурсів для розвитку інфраструктури. У таких місцях спостерігається швидший розвиток мережі шляхів автомобільного сполучення, комунікаційних мереж, освітніх та медичних установ. Малозаселені та депресивні регіони можуть стикатися з браком фінансування трудових ресурсів для модернізації інфраструктури. У цьому контексті важливу роль відіграють державні програми підтримки та інвестиції в інфраструктуру, що сприяє підвищенню якості життя населення.

4. *Розвинена транспортна інфраструктура* створює кращі можливості для економічного зростання території, оскільки значно полегшує торгівлю, мобільність населення та доступ до послуг. Окреслене стосується як автомобільних, так і залізничних шляхів. Віддалені регіони з недостатньою транспортною інфраструктурою часто постають перед труднощами в постачанні товарів і послуг, що негативно впливає на розвиток місцевих громад.

5. *Екологічні умови* формують потенціал території з урахуванням природно-кліматичних умов. Так, регіони з багатими природними ресурсами можуть стати основою для розвитку екотуризму, що також потребує специфічної інфраструктури, орієнтованої на підтримку природних ландшафтів та залучення туристів. Водночас екологічно вразливі регіони потребують особливої уваги до розвитку інфраструктури, яка б не шкодила довкіллю. У таких регіонах важливо розвивати «зелену» енергетику, відновлювальні джерела енергії та технології, які мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище.

6. *Розвиток громад*, який є основою ефективного розвитку інфраструктури на місцях, оскільки розвиток територій залежить від активної участі громад у плануванні та реалізації проєктів, а також від їх співпраці з місцевою владою та міжнародними організаціями.

Взагалі інфраструктурний розвиток сільських територій потребує інтегрованого підходу, що враховує специфіку кожного регіону, його потреби та потенціал. Це сприятиме збалансованому економічному розвитку та підвищенню якості життя населення. Якщо розглядати довоєнний період розвитку сільського господарства, то в регіональному розрізі за період 2012-2021 років ситуація має наступний вигляд (табл. 1).

Таблиця 1

*Динаміка виробництва продукції сільського господарства
(у розрахунку на 1 особу населення) за регіонами у 2012-2021 рр., грн*

Область	Рік									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Вінницька	12076	13857	12292	11343	13355	12901	14406	36814	31672	39141
Волинська	8135	8433	6472	6170	6295	6610	6837	16007	16136	16672
Дніпропетровська	4711	4343	4336	4636	4682	4722	4867	13306	11519	14266
Донецька	3948	5146	2474	1621	1766	1819	1663	4883	4713	5136
Житомирська	8579	10973	7018	6442	7562	8051	9079	22535	21693	24642
Закарпатська	2490	2516	3424	3252	3149	3195	3420	7057	6831	6299
Запорізька	7024	12183	5197	5714	5684	5548	4795	15994	14310	17050
Івано-Франківська	4088	4242	4316	4121	4196	4373	4441	9704	10089	10710
Київська	5284	6422	3444	3058	3343	3184	3918	8620	7212	8582
Кіровоградська	22253	31844	11442	11261	12416	10790	13149	38320	27391	40726
Луганська	5975	5292	2327	1824	2189	2075	2290	6739	6014	6508
Львівська	3948	4108	3664	3559	3652	3879	4034	23080	9584	10384
Миколаївська	11057	10100	7516	7708	8416	7710	8240	11888	17752	26422
Одеська	8032	75244	4615	4446	4975	4952	5015	31222	7266	14030
Полтавська	11130	12177	10677	11538	12012	10080	12612	14503	28004	31074
Рівненська	6963	7848	5953	5518	5784	6076	6245	28075	15000	15368
Сумська	9855	9079	9150	8806	9192	9272	10445	23268	29497	26995
Тернопільська	8067	7743	8557	7629	8023	8971	9376	14422	23443	26799
Харківська	9579	10276	5523	5387	5774	5257	5568	27653	14247	14160
Херсонська	10234	10310	9639	10174	10606	10637	10787	28520	26434	30493
Хмельницька	16653	12541	10192	8937	9729	10983	11363	33584	28000	32154
Черкаська	22872	23684	11713	11722	12112	10819	13421	11349	26745	36567
Чернівецька	6528	6219	5174	4712	4715	4973	5246	31260	11373	12502
Чернігівська	9164	9101	9531	9450	9981	10639	11983	31260	32641	35099

Джерело: узагальнено авторами на основі [5].

Як видно з наведеної табл. 1, у 2012 році серед регіонів з виробництва продукції сільського господарства лідерами були Черкаська (22 872 грн), Кіровоградська (22 253 грн), Хмельницька (16 653 грн), Вінницька (12 076 грн) та Полтавська області (11 130 грн). Регіони з нижчим рівнем виробництва сільського господарства були Закарпатська (2490 грн), Львівська (3948 грн), Донецька (3948 грн), Івано-Франківська (4088 грн) та Дніпропетровська області (4711 грн).

У 2021 році кардинальної зміни в регіонах лідерах та регіонах із нижчим рівнем виробництва продукції сільського господарства не відбулося. Так, лідерами серед регіонів за виробництвом продукції сільського господарства були Кіровоградська (40 726 грн), Вінницька (39 141 грн), Черкаська (36 567 грн), Чернігівська (35099 грн) та Хмельницька області (32 154 грн). За вказаний період 2012-2021 років Чернігівська область у 2021 році у порівнянні з 2012 роком покращила свої позиції в рейтингу на 6 пунктів.

Вінницька область у 2021 році, порівняно з 2012 роком, покращила свої позиції в рейтингу на 2 пункти. Серед регіонів, які мають нижчий рівень виробництва продукції сільського господарства у 2021 році, доцільно зазначити Донецьку (5136 грн), Закарпатську (6299 грн), Луганську (6508 грн), Київську (8582 грн) та Львівську області (10 384 грн).

У 2021 році в порівнянні з 2012 роком Львівська область покращила свої позиції в рейтингу на 3 пункти, Луганська область погіршила на 4 пункти, Донецька та Київська – погіршили свої позиції на 2 пункти кожна. Після лютого 2022 року ситуація змінилася через значне руйнування частини сільськогосподарських територій прикордонних регіонів. Загальна завдана шкода в сільському господарстві станом на червень 2022 року характеризується значними втратами для держави (рис. 1).

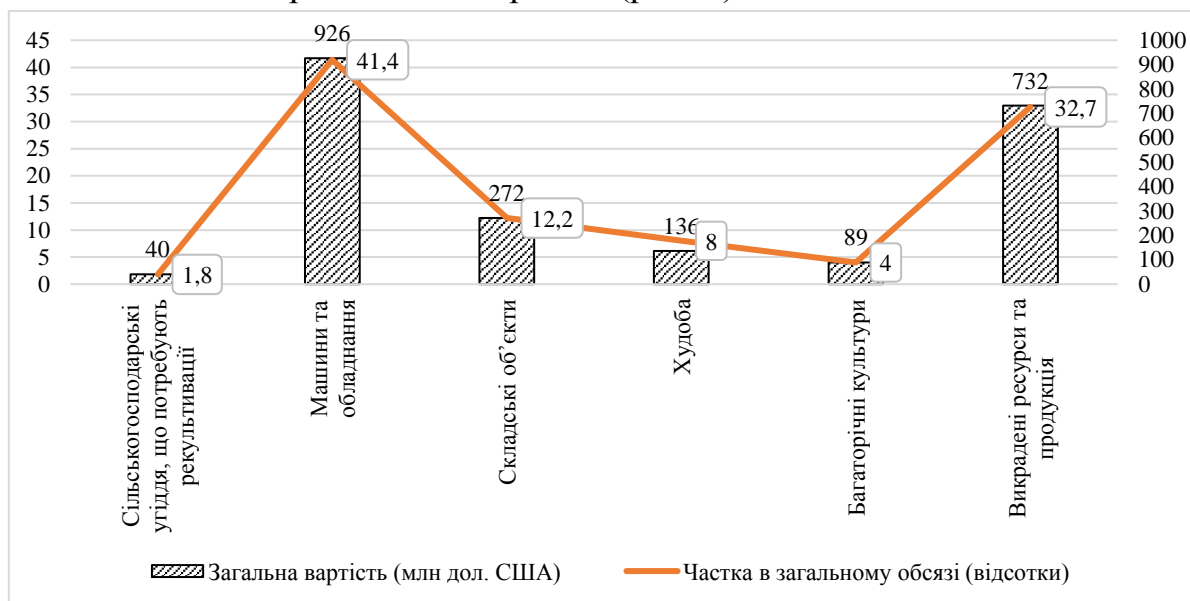

Рис. 1. Вартість завданої шкоди в сільському господарстві за категоріями станом на 1 червня 2022 р. (млн дол. США)

Джерело: узагальнено авторами на основі [4].

З наведених даних видно, що найбільша шкода завдана машинам та обладнанню (926 млн дол. США), викрадено ресурсів та продукції на 732 млн дол. США. У регіональному розрізі оцінка прямих втрат станом на 2023 рік наведена на (рис. 2). З наведених даних можна зробити висновок, що найбільш постраждали прикордонні регіони (Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька та Київська області).

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

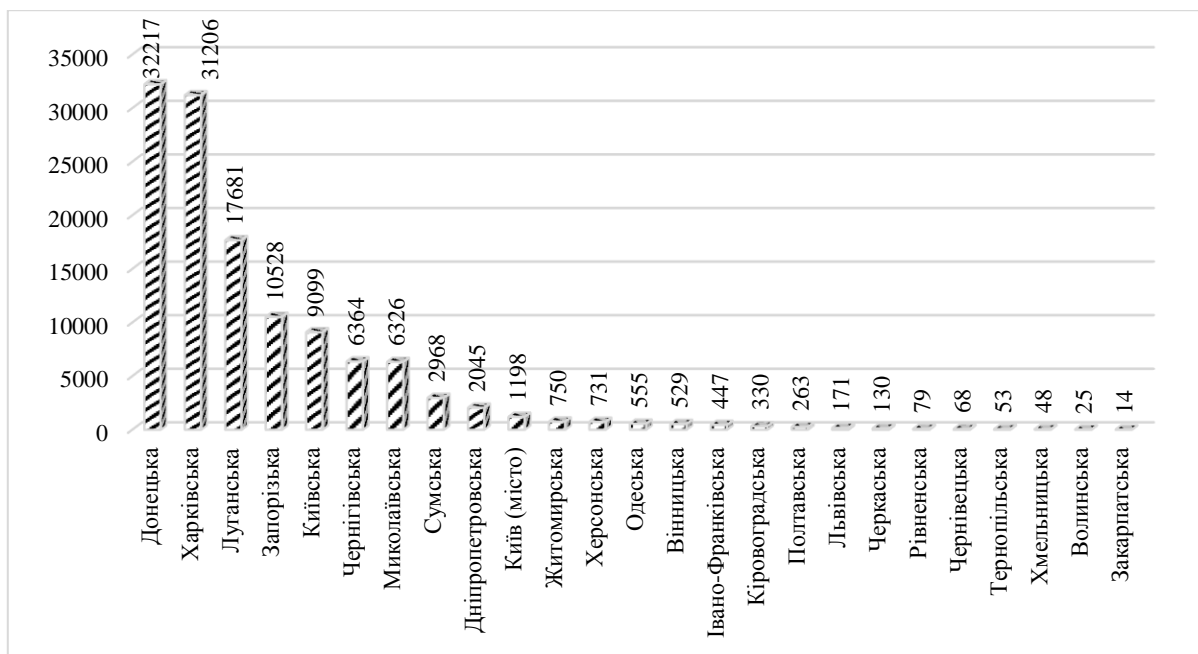

Рис. 2. Загальна оцінка прямих втрат за регіонами станом на лютий 2023 р. (млн дол. США)

Джерело: узагальнено авторами на основі [4].

Загалом завдану шкоду складно оцінити, особливо з урахуванням тимчасово окупованих територій, доступ до яких на сьогодні відсутній, тому оцінка руйнацій в повному обсязі не можлива. Після деокупації буде проведено оцінювання загальних втрат за всіма напрямками з метою розробки плану відновлення потенціалу територій. Приблизні пріоритети відновлення заданої шкоди та реконструкції станом на 2024 рік наведено на (рис. 3).

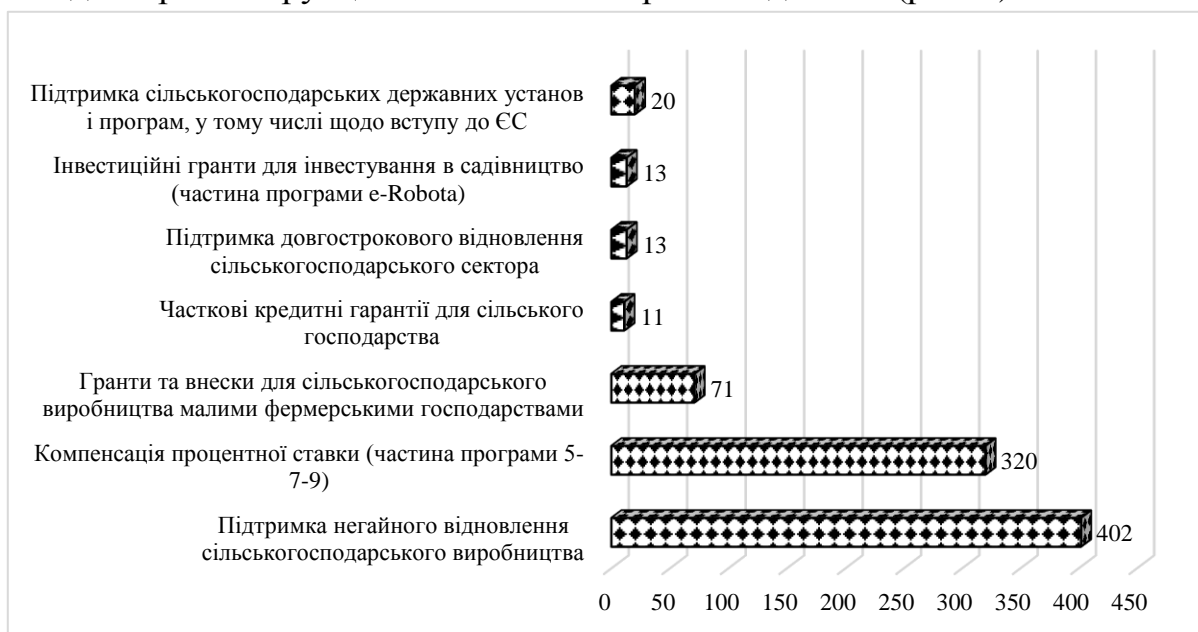

Рис. 3. Приблизні пріоритети відновлення та реконструкції на 2024 рік (млн дол. США)

Джерело: узагальнено авторами на основі [9].

Найбільшу частину фінансових ресурсів планується направити на відновлення та підтримку сільськогосподарського виробництва – 402 млн дол. США, компенсацію процентної ставки (за програмами) – 320 млн дол. США, гранти та внески для сільськогосподарського виробництва малими фермерськими господарствами – 71 млн дол. США. Розробка плану відновлення сільськогосподарських регіонів та перерозподілу фінансових ресурсів має свої особливості, які включають рівень руйнувань, наявність природних ресурсів, соціальну структуру населення та інфраструктуру [3; 6]. Важливу роль при залученні зовнішніх інвестиційних ресурсів відіграє бренд аграрного регіону, оскільки гарна репутація є одним із важливих критеріїв формування уявлення про об'єкт. Залежно від напрямку розвитку сільської території (туризм або агропродовольча сфера) буде залежати й зацікавленість інвесторів у вкладанні коштів.

До основних аспектів, які впливають на інфраструктурний розвиток сільських територій у повоєнний період можна віднести:

- ступінь руйнації та необхідність відновлення базових послуг інфраструктурного забезпечення (дороги, електромережі, водопостачання);

- необхідність міжнародної економічної підтримки розвитку інфраструктури, яка буде спрямована на відбудову житла, комунікацій та сільськогосподарських угідь;

- підтримка населення, яке залишилося або планує повернутися на місце проживання в сільські території за рахунок створення необхідних умов для життя та працевлаштування. Держава та місцеві органи влади повинні забезпечити сприятливі умови щодо відновлення житлового фонду, розвитку малого та середнього бізнесу тощо;

- залежно від природного ресурсного потенціалу доцільно перерозподіляти пріоритетність напрямів відновлення для забезпечення максимального економічного ефекту;

- важливу роль у розвитку інфраструктури відіграють місцеві громади, їх самоорганізація та співпраця з місцевими та міжнародними партнерами часто є ключем до швидкого та ефективного відновлення;

- необхідність використання новітніх технологій, таких як відновлювальна енергетика, сучасні методи будівництва та цифровізація, що допомагають пришвидшити відновлення та створити сталу інфраструктуру.

Таким чином, регіональні особливості часто визначаються географічними, культурними та економічними відмінностями, що впливає на пріоритетність розвитку різних секторів інфраструктури. У деяких регіонах акцент може робитися на аграрному секторі, тоді як інші можуть зосереджуватися на розвитку туристичної інфраструктури тощо.

Висновки та пропозиції. Відновлення інфраструктурного забезпечення сільськогосподарських територій залежить від багатьох факторів. Тривалі бойові дії негативно впливають на збереження цілісності територій, можливість відновлення пошкоджених територій з урахуванням безпечної ситуації. Необхідність фінансової підтримки з боку держави та міжнародних донорів пояснюється недостатністю власної спроможності відновлювати пошкоджену інфраструктуру. Для налагодження соціально-економічного розвитку на територіях відновлення, необхідно забезпечити всі умови для повернення жителів і їх комфортного життя, а саме першочергово відновлення житлового фонду, підтримка малого і середнього бізнесу та забезпечення робочими місцями. Також доцільно звернути увагу на запровадження нових принципів та технологій ведення бізнесу, які орієнтуються на цілі сталого розвитку, що включає використання технологій енергозбереження та екологічності використання природних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бутко М. П. Стратегічні імперативи інституціоналізації розвитку сільських територій через підтримку агроформувань нового типу / М. П. Бутко, В. П. Колоша, О. І. Рассказов // Регіональна економіка. – 2023. – № 4. – С. 57-66. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-4-6>.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – 2020. – № 695. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
3. Дуга В. О. Напрями повоєнного відновлення вітчизняного агротуризму [Електронний ресурс] / В. О. Дуга // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-129>.
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення (березень 2023 року) [Електронний ресурс] / Київська школа економіки. – Режим доступу: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report.pdf.
5. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Попело О. В. Особливості формування брендингу аграрних регіонів в умовах євроінтеграції / О. В. Попело, О. В. Перепелюкова // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-142>.
7. Сторонянська І. З. Сільські території в Україні: практика ідентифікації та інструменти розвитку: науково-аналітична доповідь / І. З. Сторонянська, І. Р. Залуцький, Х. О. Патицька. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. Долишнього НАН України», 2021. – 137 с.
8. Blahun I. Simulative model for evaluation of investment processes in the regions of Ukraine / I. Blahun, L. Dmytryshyn, H. Leshuk // Investment Management and Financial Innovations. – 2017. – № 14(3). – Pp. 322–329.

9. Updated assessment of Ukraine's recovery and reconstruction needs. Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). February 2022 – December 2023 [Electronic resource] / United Nations Development Programme. – Accessed mode: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/onovlena-otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu>.

References

1. Butko, M.P., Kolosha, V.P., Rasskazov, O.I. (2023). Strategichni imperative instituancizacii rozvitku silskih teritirii cherez pidtromku agroformuvan novogo tipu [Strategic imperatives of institutionalization of the development of rural areas through the support of new-type agricultural formations]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, (4), 57-66. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-4-6>.

2. Dergavna strategiiia regionalnogo rozvitku na 2021-2027 r [State regional development strategy for 2021-2027: approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 5, 2020]. (2020). *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*, (695). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

3. Duga, V.O. (2024). [Directions of the post-war restoration of domestic agrotourism]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (60). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-129>.

4. *Kyivska shkola ekonomiky [Kyiv School of Economics]*. (March 2023). Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuван vnaslidok viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy za rik vid pochatku povnomasshtabnoho vtorhnennia (berezen 2023 roku) [Report on the direct damage to the infrastructure from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine a year after the start of the full-scale invasion]. https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report.pdf.

5. Ofitsiynyi sait derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. <https://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Popelo, O.V., Perepelyukova, O.V. (2024). Osoblivosti formuvaniya brendingu agrarnih regioniv v umovah evrointegracii [Peculiarities of formation of branding of agrarian regions in the conditions of European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-142>.

7. Storonyanska, I.Z., Zalutskyi, I.R., Patytska, H.O. (2021). *Silski teritorii v Ukraini practika identifikacii ta instrumenti rozvitku [Rural territories in Ukraine: the practice of identification and development tools]*. State University “M. Dolishnyi Regional Research Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine”.

8. Blahun, I., Dmytryshyn, L., Leshuk, H. (2017). Simulative model for evaluation of investment processes in the regions of Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, 14(3), 322–329.

9. Updated assessment of Ukraine's recovery and reconstruction needs. Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). February 2022 – December 2023. (2022). United Nations Development Programme. <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/onovlena-otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu>.

Отримано 11.06.2024

UDC 33.338.3

Olena Perepeliukova

Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of International Economic Relations and Business Security

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv, Ukraine)

E-mail: lena.perepelukova@gmail.com **ORCID:** [0000-0003-0385-4047](https://orcid.org/0000-0003-0385-4047)

Olha Popelo

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Management and Administration
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: popelo.olha@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

**REGIONAL FEATURES OF THE INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN THE PERIOD
OF POST-WAR RECONSTRUCTION**

The article examines the problems of infrastructural development of rural areas during the period of post-war reconstruction. It is substantiated that the regional features of infrastructural development of rural areas depend on a number of factors that differ depending on the geographical location, socio-economic conditions, natural resources and cultural traditions. The state of regional development according to the indicator of production of agricultural products was studied, which made it possible to single out regions that are leaders and regions that have a different specialization. It is justified that in general it is difficult to assess the damage caused today, especially taking into account the temporarily occupied territories, access to which is currently unavailable in the state, therefore the assessment of the destruction is not possible in full. It was determined that the formation of a plan for the restoration of agricultural regions and the redistribution of financial resources has its own specific features, which include the level of destruction, the availability of natural resources, the social structure of the population and infrastructure.

The main aspects affecting the infrastructural development of rural areas in the post-war period are highlighted. It has been established that the introduction of new business principles and technologies, which are oriented towards the goals of sustainable development, which includes the use of energy-saving technologies and the ecological use of natural resources. The need to ensure the conditions for the return of residents to their places in order to establish socio-economic development in the restoration territories has been proven. For this, it is necessary to restore the housing stock and provide jobs as a priority.

The cost of the damage caused in agriculture was analyzed by category, which made it possible to determine the necessary amount of resources for the restoration of territories in the post-war period. Approximate priorities for the restoration and reconstruction of the agricultural sector were studied, which made it possible to form priority directions.

Keywords: *infrastructure, rural areas, rural development, regional management, ecotourism, agro-industrial complex, agro-food sector, post-war recovery.*

Fig.: 3; Table: 1. References: 9.